

Matej SLOVÁČEK, Monika MIŇOVÁ

Prešovská univerzita

v Prešove

Školská spôsobilosť detí z pohľadu učiteľov primárnej školy

Abstract: School Ability through the Perspective of Primary School Teachers

The paper presents a partial output of the research done by students of primary school education as a part of their diploma theses. It focuses on school readiness through the perspective of primary school teachers, provides description of nursery and primary school, explains the concepts of school maturity, school readiness and ability in the theory and practice of the Slovak school system. It also provides initial findings of the research based on questionnaire distributed to primary school teachers.

Key words: nursery school, school maturity, school readiness, school ability

Kľúčové slová: materská škola, školská zrelosť, školská pripravenosť, školská spôsobilosť

Úvod

Vstup dieťaťa do primárnej školy je významným medzníkom v živote dieťaťa, ktorý je ovplyvnený viacerými faktormi. Zmena nastáva v oblasti sociálnych väzieb a vzťahov. Dieťa prichádza novej skupiny vrstovníkov, kde buduje svoje postavenie a nachádza nové priateľstvá. Mení sa režim dňa dieťaťa, kvalita a kvantita požiadaviek na neho kladených, či už v kognitívnej alebo v motorickej oblasti. Nezanedbateľnou súčasťou sumy zmien je aj zmena v oblasti percepcie, a nárokov a ňu kladenú. Pre to je dôležité uvedomiť si čo znamená, keď je dieťa zrelé, kedy je to a ako na to vplývať, čo je pripravenosť dieťaťa a kedy je dieťa pripravené na zahájenie povinnej školskej dochádzky v primárnej škole a napokon kedy je dieťa školsky spôsobilé.

Deskripcia základných konceptov

Pod pojmom *školská zrelosť* Langmeier–Krejčířová (1998) rozumejú stav biologického charakteru podmienený maturáciou nervového systému, čiže je závislý od času. Podľa Končekovej (2010) sú komponentmi školskej zrelosti telesná a pohybová stránka, psychická stránka a sociálna stránka osobnosti dieťaťa.

Ďalším pojmom je *školská pripravenosť*. Pod pojmom *pripravenosť* Varcholová–Malináková–Miňová (2003) rozumejú schopnosť dieťaťa úspešne plniť požiadavky kladené na jeho osobnosť v primárnom vzdelávaní. Školská pripravenosť je charakterizovaná kompetenčným profilom absolventa predprimárneho vzdelávania, ktoré sa na Slovensku uskutočňuje v materskej škole. Tú definuje Miňová (2012, s. 15) nasledovne:

[...] materská škola v súčasnosti zastáva v živote dieťaťa dôležité miesto. Deti do materskej školy prichádzajú z domáceho prostredia, ktoré je pre dieťa domovom, útočiskom. Hlavným cieľom materských škôl je podpora osobnostného rozvoja detí v oblasti sociálno-emocionálnej, intelektuálnej, telesnej, morálnej, estetickej, rozvoja schopností a zručností, utvárania predpokladov na ďalšie vzdelávanie.

V súčasnosti je platným kurikulárnym dokumentom upravujúcim obsah výchovy, vzdelávania a výcviku detí v materských školách na Slovensku Štátny vzdelávací program ISCED 0 — predprimárne vzdelávanie (2008).

Pojem *spôsobilosť* Průcha–Veteška (2014) v *Andragogickom slovníku* vymedzujú ako pripravenosť a schopnosť jedinca úspešne sa vyrovnávať so situáciami a úlohami. Zákon č. 245/2008 o výchove z vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov vo svojom treťom oddiele určuje začiatok povinnej školskej dochádzky takto:

Povinná školská dochádzka začína začiatkom školského roka, ktorý nasleduje po dni, keď dieťa dovŕši šiesty rok veku a dosiahne školskú spôsobilosť, ak tento zákon neustanovuje inak.

Na základe vyššie prezentovaného a na základe študovanej problematiky chápeme pojmy *školská zrelosť*, *školská pripravenosť* a *školská spôsobilosť* nasledovne a vyslovujeme tieto definície.

Školská zrelosť je fyzický a psychický stav úrovnne vývinu dieťaťa, ktorý je podriadený zreniu a času. Dáva predpoklad pre kvalitnú školskú pripravenosť. Tento stav opisuje spravidla ontogenetická psychológia.

Školská pripravenosť je výsledok výchovy, vzdelávania a výcviku prednostne v materskej škole, ale i mimo nej, ktorý dieťa činí pripraveným na edukáciu v základnej škole a je závislý na školskej zrelosti. Chápeme ju ako dosiahnutie požadovanej úrovnne kompetencií absolventa predprimárneho vzdelávania.

Vzťah konceptov: školská zrelosť, školská pripravenosť, školská spôsobilosť

Školskú spôsobilosť chápeme ako legislatívny pojem, ktorý zastrešuje školskú zrelosť, školskú pripravenosť a legislatívne požiadavky na začiatok plnenia školskej dochádzky.

Obrázok ilustruje vzťah predmetných konceptov. Školská zrelosť je koncept charakterizujúci stav organizmu dieťaťa a spôsobený jeho maturáciou, tento je podmienkou pre dosiahnutie školskej pripravenosti, čiže schopnosti nadobudnúť kurikulum dané a požadované kompetencie. Na vrchu pyramídy je koncept školská spôsobilosť, ktorý chápeme ako stav kedy je dieťa pripravené, čiže aj zrelé a súčasne spĺňa požiadavky legislatívy, zákona tej ktorej krajiny pre začatie plnenia povinnej školskej dochádzky v primárnej škole.

Prieskum

V mesiacoch október a november 2015 sme realizovali anketu s cieľom zistiť „Vzťah konceptov školská zrelosť, školská pripravenosť, školská spôsobilosť“. Ankety sa zúčastnilo 10 učiteliek primárnej školy, ktoré v školskom roku 2015/2016 vyučujú v prvom ročníku základných škôl na Slovensku.

V tabuľke uvádzame názory opýtaných učiteliek na pripravenosť detí z materských škôl v oblasti vyučovacích predmetov primárnej školy. Predmety v primárnej škole podľa súčasne platného kurikula pre primárne vzdelávanie na Slo-

Pripravenosť detí z materskej školy na obsah predmetov primárnej školy

Odpovede		Áno	Nie	Neviem	Spolu
Slovenský jazyk a literatúra	n	10	0	0	10
	%	100	0	0	100
Prvý cudzí jazyk	n	4	3	3	10
	%	40	30	30	100
Matematika	n	9	1	0	10
	%	90	10	0	100
Informatická výchova	n	3	2	5	10
	%	30	20	50	100
Prírodoveda	n	10	0	0	10
	%	100	0	0	100
Vlastiveda	n	8	0	2	10
	%	80	0	20	100
Etická výchova/Náboženská výchova	n	6	1	3	10
	%	60	10	30	100
Pracovné vyučovanie	n	7	2	1	10
	%	70	20	10	100
Hudobná výchova	n	10	0	0	10
	%	100	0	0	100
Výtvarná výchova	n	10	0	0	10
	%	100	0	0	100
Telesná výchova	n	8	2	0	10
	%	80	20	0	100

vensku sú: slovenský jazyk a literatúra, prvý cudzí jazyk, matematika, informatická výchova, prírodoveda, vlastiveda, etická výchova/náboženská výchova, pracovné vyučovanie, hudobná výchova a výtvarná výchova, telesná výchova. 100% odpovedí áno dostali predmety: slovenský jazyk a literatúra, prírodoveda, hudobná výchova, výtvarná výchova. Podľa respondentiek prieskumu materské školy v najnižšej kvalite pripravujú na predmet prvý cudzí jazyk. Pri všetkých predmetoch bola častejšia odpoveď áno ako nie. Na základe toho usudzujeme, že deti z materských škôl na Slovensku sú pri vstupe do primárnej školy pripravené na vyučovanie a obsah vyučovacích predmetov.

Diskusia a záver

Príspevok je parciálnym výstupom z riešenia záverečnej magisterskej práce autorov. V teoretickej časti autori predkladajú názory slovenských a českých pedagógov a legislatívy na školskú zrelosť, pripravenosť a spôsobilosť a vlastné definície predmetných konceptov. V prieskumnej časti prezentujeme výsledky ankety realizovanej ako súčasť empirickej časti záverečnej diplomovej práce autorov. Predkladané výsledky ankety demonštrujú názory učiteľiek primárnej školy na pripravenosť detí na vstup do základnej školy. Podľa odpovedí respondentiek sú deti z materských škôl na Slovensku dostatočne pripravené na obsah výchovy, vzdelávania a výcviku v primárnej škole.

Zoznam bibliografických odkazov

- Končeková, E. (2010). *Vývinová psychológia*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška.
- Langmeier, J. Krejčířová, D. (1998). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada Publishing.
- Miňová, M. (2012). *Kooperácia materskej školy s rôznymi inštitúciami*. In: *Kooperácia školy s inštitúciami*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove. Pedagogická fakulta, s. 7–67.
- Průcha, J., Veteška, J. (2014). *Andragogický slovník*. Praha: Grada Publishing.
- Štátny vzdelávací program ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie*. (2008). Bratislava: Ministerstvo školstva Slovenskej republiky. Štátny pedagogický ústav.
- Varchlová, M., Maliňáková, M., Miňová, M. (2003). *Pedagogická diagnostika a individuálny vzdelávací plán v podmienkach materskej školy*. Prešov: Rokus.
- Zákon č. 245/2008 Z. Z. Zo dňa 22. mája 2008 o výchove z vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov. 2008, <http://www.minedu.sk/12272-sk/zakony/> (cit. 2015-12-29).